

legtöbb helyen barom módjára kezeli a köz-igazgatás, — viszont nem akadályozom meg a nemzetiségeket nyelvük és kulturájuk kifejlesztésében. Az ország népességének ötven százaléka nem állhatunk állandó harcban. Ez lehetetlen. És én vállalkozom arra, hogy békét teremtek és tíz millió embert megnyerek a magyar állameszmének.

Ha e nyilatkozat híven tükrözi vissza Justh Gyula véleményét s az aradi gyűlésen szerzett közvetlen benyomásait, akkor személye iránt érzett tiszteletünk nem tarthat vissza bennünket annak kimondásától, hogy ekkora hiszékenységnek és káros ábrándozásnak még senki nem adta bizonyosságát a de la manchai ábrándos lovag óta. Ily meredek háztetőkön még senki sem járkált holdfényes estén, a nyaktörő veszedelmeknek legkisebb megérzése nélkül.

Mindenekelőtt irigylendő és üde falusi ártatlanság kell, ahhoz, ha abból, hogy az aradi szociálisták nemzeti-szinű csokrokat tűztek kalapjuk mellé, oly nagy következtetéseket vonnak le, aminőket a függetlenségi ujságok egyrésze ebből levont. E kis udvariasságból azt következtetni, hogy a magyarországi szociálisták hűtlenné vált forradalmi piros színéhez s megtért a trikolor árnyékába, oly foka a zsenge könnyűhivőségnek, amilyenre alig tudunk példát.

A szociálisták nemzetközisége, tanáiknak egyik alaptétele. Szövetségük az egész világra szól. Lemondani erről, ha akarnánk, se tudnánk. Figyelmességüket a nemzetiszinű kokárdák feltűzéséért hálásan megköszönhetik azok, akiknek a gyűlés harmonikus lefolyása szívére feküdt. De föltenni róluk, hogy ez egyetlen gyűlés szép összhangja s így sikere kedvéért lemondtak ama világstanokról, amelyek őket valamennyi

polgári és nemzeti párttól élesen elválasztják: ekkora naivitás csak népszínházi primadonnákhoz illik, nem politikusokhoz és komoly politikai ujságokhoz.

Justh Gyula tehát azt hiszi, hogy Aradon a nemzetiségek hozzácsatlakoztak, „minden föltétel nélkül“.

Ha azt mondta volna, a „románok“ csatlakoztak hozzá, még ehez a föltetéshez sem lett volna joga, mert az aradi románok nem az egész román nép és Pop Csicsó nem valamennyi román képviselője.

Am azt mondani, hogy a „nemzetiségek“ csatlakoztak hozzá, tehát románok, tótok, szerbek, ruthének stb, ez pláne oly poetica licentia, amit reálsan gondolkodó politikus talán még sem engedhet meg magának.

„Tisza hónapok óta eredménytelenül tárgyalt ezekkel az emberekkel — hangzik tovább a nyilatkozat — és nekem elég egy szavam, hogy megnyerjem őket.“

Tisza tárgyalásai, igaz, megszakadtak „ezekkel az emberekkel“; de miért? Mert még a Pop Csicsónál mérsékeltebb részük is helytelenül fogja föl a román nép szerepét. Nem tudnak beletörődni a gondolatba, hogy ők az egységes magyar nemzetnek tagjai. Azt hiszik, államot képeznek az államban. Tisza Istvánnak csak dicseretére válik, ha még a románokkal való béke történelmi szükségessége kedvéért sem volt hajlandó föláldozni a legkisebbet is a nemzeti állam gondolatából.

Hisz ha Justh Gyulának „egyetlen szava“ elég volna rá, hogy „ezeket az embereket“ megnyerje a magyar állameszmének, az egységes magyar nemzet fogalmának: ő volna a legnagyobb magyarok egyike ezer esztendőnek ki-

váló magyarjai között. Ám ez csak képzelődés.

Mert, hogy az ő „egyetlen szavára“ szívesen tűntettek, sőt szívesen szónokoltak az általános, egyenlő és titkos mellett, amelytől a magyarság szupremációjának megdöntését, a nemzeti állam kiépítésének parlamenti megakadályozását remélik: — ezért mi még nem tudunk hinni megértésükben.

A városi téglagyár.

— Nem döntött a közgyűlés. —

(Saját tudósítónktól.) A szegedi városi téglagyár kérdése — amint az már különben előrelátható volt — nagy vitát keltett a csütörtöki közgyűlésen, ahol ez a kérdés napirendre került. Olyan nagy volt a vitatkozás és annyian jelentkeztek szólásra, hogy az elnöklő polgármester hat órakor a tanácskozást félbeszakította és a vitatkozást péntek délutánra halasztotta.

A kérdéssel több ízben foglalkozott a *Dél-magyarország*, amely annak idején részletesen címezte is Balogh Károly tanácsos javaslatát. Balogh Károlyt tudvalegyően utasította a közgyűlés, hogy tanulmányozza a kérdést és terjesszen elő véleményes jelentést.

Balogh Károly azt indítványozta, hogy a város létesítsen egy téglagyárat, részvénytársasági alapon. Az alaptőkét ötszázhatvan ezer koronában kívánja megállapítani és azt javasolja, hogy a részvénytőke hatvan százalékát a város vegye át.

A pénzügyi bizottságnak azon az ülésén, amelyen ezt a kérdést tárgyalták, már nagy volt a vitatkozás. Akkor, amint azt megírtuk, a bizottságnak az volt a véleménye, hogy a városi téglagyárra semmi szükség nincs, mert annak fennmaradása nincs biztosítva és a városnak, mint erkölcsi testületnek, nem szabad konkurrenciát csinálni az adófizető vállalatoknak. A pénzügyi bizottság olyan értelmű határozatot fogadott el akkor, még pedig nagy többséggel, hogy kimondotta: nem javasolja a közgyűlésnek a tanácsos javaslatát, ellenben indítványozza annak a napirendről való levételét.

Tul a Tiszán.

Irta Hegedűs Gyula.

Szombat éjszaka volt, éjfél után egy negyed órával s a kicsi, külső józsefvárosi kávéházban a cigány valcerek meg indulókat huzott. Az emberek már egy kissé akadozva beszéltek az asztal körül, amely tele volt sörös üvegekkel s vitatkozás közben épen akkor hallgattak el mindig, amikor a legnagyobbat akarták mondani. Épen ilyenkor nem jutott már az eszükbe semmi s azért mindegyik a poharához nyult, elnéző mosolygással:

— Inkább igyunk.

Az asztal a sarokban volt s hatan ültek körülötte. Még kilenc órákor tértek be s azóta itták a rossz sört, amelyet csak azért tartott a kávé, mert a sörgyáros adott neki pénzt, hogy megvehesse ezt a kis lebujt. A vendégek nem szóltak miatta soha, mert csak szombaton meg vasárnap éjszaka jöttek, akkor is a kocsmából s ott sem kényeztették el őket sem borral, sem sörrel. Ittak; egymásután hozatták az üvegeket s az egész kávéházban, mind a husz vagy huszonöt asztalon nem lehetett mást látni, mint üres üvegeket, amelyeket azért hagyott ott a pincér, hogy egyet se tagadhassanak el belőlük. A cigány is csak szombaton meg vasárnap huzta, valami kevéért, mert ágrólszakadt és ijedt-képű volt valamennyi, akik nemrég jöttek föl Pestre szerencsét próbálni. Alig hallgatott rájuk valaki; a hegedűk siralmasan nyöszörögték az ezerszer hallott operadalokat s csak a

cimbalom vált ki néha a kinlódásból, a kicsi, összevissza vert parasztcimbalom, amelyen a kezével fogta el a hurkot a cigány, nehogy továbbrezegjenek.

Az asztalnál, a sarokban kiabálva beszéltek, hogy meg tudják hallani az egymás szavát a cigány lármájától.

— Nem jól tudod, Kővágó barátom — harsogott egy hang — mert öt koronából sem lehet megélni. Nem mondom, hogy nem volna jó újra sztrájkolni, de ha négy korona husz fillér helyett öt koronát adnának is, mégsem volna sokkal segítve rajtuk.

— Már pedig én azt mondom — kiáltotta vissza Kővágó — hogy elég volna öt korona. Mert ha nem...

Most nem tudta hirtelenében folytatni. A cigány elhallgatott, egyszerre elcsöndesült a kávéház és Kővágó zavartan nézett körül, mert az utolsó szavakat még kiabálva mondotta ki a csöndben. Elfelejtette, mit akart és a poharához nyult:

— Talán innánk egy kicsit.

— Persze hogy ittak. Némelyiknek már piros volt az arca és csillogott a szeme s a füstöt egészen a mellére szivta a fekete rövidszivarból. Zavartan tekintettel, de megelégedve nézték egymást és újra sört rendeltek. Megtöltötték a poharakat, de nem koccintottak, hanem mindjárt kihörpintették fenéig.

— Jól tudsz inni — mondta nevetve az egyik, egy barnahaju, kis barnabajuszu, alacsony ember.

A másik, aki mellette ült, kicsit szomorúan felelt:

— Ezt is megtanultam Pesten. Azelőtt soha életemben nem ittam sört. Otthon csak bor volt, de te tudod, hogy milyen bor... A mienk.

— Pesten nem lehet bort inni. Régi dolog. Itt a pincében csinálja a kocsmáros...

Az otthonról kezdtek most beszélni, az otthonról, amelyet mindnyájan otthagytak, ki előbb, ki utóbb. A szemük csillogott és ragyogott az arcuk, amikor elbeszélhették egymásnak, hogy a végtelen rónaságon a homokban is megterem a szőlő, amely könnyű bort ad és a fehér, meg a sárga akác illatával van tele minden kis tanya. Mintha a Tiszát, az áldott, csöndes vizet látták volna maguk előtt, parttalan partjával, ellágyultak és ha ebben a mámoros odaérzésben észreveszik, hogy a kávéházban vannak, Pesten és előttük a világossárga, keserű sör, talán sirnak is, odaborulva a kerek asztalra. De most nem voltak a kávéházban, otthon voltak valamennyien, ki itt, ki ott, de mindnyájan a Tisza partján és a tekintetük úgy kapcsolódott az egymáséiba, mintha csak egy lépést kellene tenniük és ott volnának az alacsony, fehérre meszelt háznál, amely előtt a kis padon mind kint ülnek azok, akiket otthagytak Pestért, a gyárért, a kemény kenyérért.

Kinyílt az ajtó: vendégek jöttek. Négy ember, már megletebbek, kicsit tántorogva és a székekbe fogózkodva mentek végig a kávéházban s ott ültek le a sarokban, a másik asztalnál. Munkások voltak ezek is; erősek, izmosak és szelidképűek. Pálinkát ittak, a